

ความร่วมมือและการปรับตัวบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวยวน ตำบลต้นตาล อำเภอสายบุรี จังหวัดสระบุรี*

Cooperation and the Adaptation on Cultural Diversity of Yuan Community,
Ton Tan Sub-District, Sao Hai District, Saraburi Province

¹ดวงกมล เวชวงศ์ และ นรีนุช ดำรงชัย

¹Duangkamon Wetchawong and Nareenoot Damrongchai

คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
Graduate School of Social Development and Management Strategy,
National Institute of Development Administration, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: monjako_jung@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวยวนตำบลต้นตาล 2) ศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวยวนตำบลต้นตาลเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเป็นชาวยวนตำบลต้นตาล โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ 40 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3 ข้อ ได้แก่ 1) มีสำนึกทางชาติพันธุ์ 2) ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและรับรู้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชน 3) มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมหรือพัฒนาชุมชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 2 วิธีการ ได้แก่ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การวิจัยภาคสนาม ที่เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความตามมุมมองของผู้ที่อยู่ในวัฒนธรรมนั้นประกอบกับการใช้หลักเหตุผลเชิงตรรกะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านความขัดแย้งไม่ชัดเจนหรือการถูกอคติในความแตกต่าง และ 1.2) ด้านการเห็นต่างหรือการถูกปฏิเสธในความแตกต่าง 2) กระบวนการปรับตัวของชาวยวนแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ 2.1) การปรับตัวในกรณีที่ไม่มีการขัดแย้งโดยตรงชัดเจน ชาวยวนเน้นกระบวนการปรับตัวในแบบหวนหาอดีตอันภาคภูมิใจของกลุ่มชน เพื่อสร้างตำแหน่งแห่งที่ใหม่อันเป็นที่ยอมรับและมีอำนาจต่อรองให้กับพวกตนให้ได้มีที่ยืนในสังคม และ 2.2) การปรับตัวในกรณีที่มีการเห็นต่าง ชาวยวนเน้นกระบวนการปรับตัวแบบก้าวหน้าหรือการพัฒนาตัวตนของกลุ่มชนที่ไม่ทิ้งตัวตนรากเหง้าเดิม เพื่อสร้างการบูรณาการเชิงเปลือกนอกกับสังคมภายนอกกลุ่มชนให้เกิดการยอมรับร่วมมือขึ้น

คำสำคัญ: ความร่วมมือบนความแตกต่าง; ความหลากหลายทางวัฒนธรรม; ยวนสระบุรี

Abstract

The purposes of this research study were: 1) to study the conflicts caused by the coexistence on the cultural diversity of the Yuan people in Ton Tan Subdistrict; and 2) to study the adaptation process of the Yuan people in Ton Tan Subdistrict to create cooperation on differences among groups. In this study, the qualitative research method was employed. The target group included Yuan people in Ton Tan Sub-district, and the researcher selected 40 key informants by purposive selection. The selection of key informants was based on three specific criteria: 1) individuals with a strong ethnic awareness, 2) those who command respect or possess an awareness of conflicts among different groups of people, and 3) individuals who actively contribute to cultural promotion or community development. Data were collected by 2 methods, namely 1) document research and 2) field research focusing on in-depth interviews, participant and non-participant observation. Data were analysed by interpretation based on the perspective of the people in such culture, along with the use of logical reasoning.

The findings revealed that 1) the conflicts caused by the coexistence on the cultural diversity were divided into 2 aspects: 1.1) conflict is not clear or prejudice in differences and 1.2) seeing differently or rejection in differences. 2) The adaptation process of the Yuan people included 2 cases, namely 2.1) adaptation in cases of unclear conflict which emphasizes the process of adaptation in a way that looks back to the proud past of the ethnic group and 2.2) adaptation in cases of seeing differently which emphasizes the process of progressive adaptation or the development of the identity of the people group who do not abandon their original roots.

Keywords: Cooperation on Differences; Cultural Diversity; Yuan Saraburi

บทนำ

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในทุกชาติทั่วโลก แม้แต่ในชาติไทย การอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย กลุ่มคนต่าง ๆ ที่อยู่ในบริบทดังกล่าวจึงมักไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้พ้นหากไม่มีการปรับตัวที่ดี ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบระหว่างคู่กรณีตามมาอีกนานาประการ และในบางกรณีส่งผลกระทบเป็นวงกว้างที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะคู่กรณี หากแต่รุกรามไปในระดับชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ หรือระหว่างประเทศ ดังจะพบเห็นปัญหาและผลกระทบของปัญหานี้ได้จากสังคมต่าง ๆ ในโลก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน (Thomas et al., 2020; Wrench, 2014; Bacouel-Jentjens, and Christiansen, 2016)

ชาวยวนแห่งตำบลต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้บริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชาติไทย และต้องปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่มที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งประกอบไปด้วยชาวไทยสยาม ชาวอีสาน ชาวลาว ชาวจีน และชาวมอญ การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตของพวกเขา และดำเนินไปภายใต้การปรับตัวที่สอดคล้องกับบริบทและการปฏิสัมพันธ์ที่พวกเขาเผชิญอยู่เสมอเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและเพื่อประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับ แต่การปรับตัวภายใต้บริบทและการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่มเหล่านั้นก็ไม่ได้

สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งทั้งในด้านการถูกอคติและในด้านการถูกเห็นต่าง (Noiputtha, 1969; Yakul, 2020) จากการปะทะสังสรรค์หรือการอยู่ร่วมกันกับชนกลุ่มอื่นได้เสมอไปจากความแตกต่างหลากหลายระหว่างกันที่ปรากฏและการปรับตัวที่ไม่ดีพอ ก่อเกิดเป็นผลกระทบเชิงลบที่พวกเขาชาวชนวนได้รับร่วมกันนานาประการตามมา แต่พวกเขาก็พยายามปรับตัวจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น จนสามารถจัดปัญหาและสร้างการยอมรับร่วมมือจากคนกลุ่มอื่นบนความแตกต่างระหว่างกันได้สำเร็จ โดยพวกเขาสามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของกลุ่มตนที่ไม่สร้างความเสียหาย ทำลาย รุกราน ต่อความแตกต่างของคนกลุ่มอื่น

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวเพื่อขจัดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นบนความต่างนั้นเป็นเรื่องยากหากไม่มีการปรับตัวที่ดี ดังจะเห็นได้ว่ามีกลุ่มคน หรือชุมชนอื่นหลากหลายแห่งที่ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างกัน หรือแม้แต่รัฐเองที่ยังต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งและการเรียกร้องทางสังคมของกลุ่มวัฒนธรรมที่ปรากฏตัวขึ้นอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงทางชาติพันธุ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการเรียกร้องสิทธิของความเป็นคนที่เท่าเทียมกันหรือสิทธิมนุษยชนของคนพลัดถิ่น เช่น แรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัยตามชายแดน และคนแต่งงานข้ามรัฐชาติ เป็นต้น (Sirisakdamkeng, 2018) ดังจะเห็นได้จากงานศึกษาที่ผ่านมา เช่น งานศึกษาของ Panjor (2020) ที่นำเสนอให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาความขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องในห้วง 15 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - 2561 และสืบเนื่องเข้าสู่ปีที่ 17 แม้จะมีการพยายามแก้ไขปัญหจากรัฐด้วยนโยบายที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างหลากหลายปรากฏให้เห็นในช่วงเวลาดังกล่าว, งานศึกษาของ Kasemane, Rattanakrajangsri, Awungchi Chimre, and Wongnithisathaporn (2020) ที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศต่าง ๆ และในไทยว่าหลายกลุ่มยังพยายามเคลื่อนไหวสร้างความเข้าใจและการยอมรับร่วมมือจากรัฐอย่างต่อเนื่องด้วยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและการปฏิบัติอย่างสอดคล้องตามนโยบายของรัฐในหลายด้านจนทำให้จุดยืนหรือความเป็นตัวตนบางด้านบางอย่างถูกหลงลืมละทิ้งไป เพื่อหวังให้พวกเขาได้รับสิทธิในความเป็นพลเมือง หรืองานของ Sirinupong, and Kanchanathivat (2020) ที่นำเสนอถึงความพยายามของชาวกระเหรี่ยงแก่งกระจานในการสร้างการยอมรับร่วมมือจากรัฐและชนกลุ่มอื่นที่ต่อต้านด้วยมองว่าบุกรุกทำลายป่า เพื่อไม่ให้พวกเขาถูกรื้อออกจากป่าอนุรักษ์อันเป็นบ้านและดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่ความพยายามของพวกเขายังไม่สำเร็จ แม้พวกเขาจะชนะคดีในศาลปกครองสูงสุดเรื่องการละเมิดต่อชาวบ้านของเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ประกอบงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมในบริบทของชุมชนท้องถิ่นไทยที่ผ่านมามีจำนวนน้อย และเป็นการศึกษาแบบแยกส่วนโดยไม่ได้นำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมทั้งหมดอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาวชนวนตำบลตันตาลต้องเผชิญปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันได้บ้าง อย่างไร และมีกระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนอย่างไร คำตอบที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะเป็นแนวทางในการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของกลุ่มคนช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคน และสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งใช้มาใช้ในการวิจัยนี้มี 2 แนวคิดทฤษฎี ได้แก่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่ใช้นำทางเหล่านี้จะนำไปสู่การค้นพบแบบแผนการสร้างความร่วมมือบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนที่เห็นภาพรวมทั้งหมดอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่การนำเสนอให้รับรู้และเข้าใจถึงปัญหาความขัดแย้งบน

ความแตกต่างในแต่ละด้าน และกระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน อันจะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปใหม่ในเชิงทฤษฎีและเชิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปรับตัวเพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งที่จะช่วยสร้างความร่วมมือปรองดองให้แก่ กลุ่มคน ชุมชน ท้องถิ่น หรือสังคมที่เผชิญปัญหาความขัดแย้งจากความแตกต่างให้อยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ วางแผนงานหรือกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดจากการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายวัฒนธรรมของชาวยวน
2. เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวยวนเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาใช้นำทางในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 2 แนวคิดทฤษฎีหลัก ได้แก่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2.1 การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม 2.2 การผสมผสานทางวัฒนธรรม 2.3 การบูรณาการทางวัฒนธรรม 2.4 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม การศึกษาภาคสนามได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การศึกษานี้มุ่งศึกษาและทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในพื้นที่ที่เลือกเป็นกรณีศึกษา

2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนตำบลต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งเคยมีประเด็นปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. **ขอบเขตด้านเวลา** การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตด้านเวลาในการศึกษาวิจัยภาคสนามไว้เป็นระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่เดือนเมษา พ.ศ. 2563 - มีนาคม พ.ศ. 2564 โดยเริ่มศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารบันทึกคำบอกเล่าของชาวยวนและชาวยวนในชุมชนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของชุมชนต้นตาลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากช่วงปีดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การปรับตัวของชาวยวนในชุมชนเพื่อให้รอดพ้นจากการผลกระทบที่ได้รับจากนโยบายและแผนพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้เป็นชาวยวนตำบลต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาไว้ 2 กลุ่มใหญ่ มีจำนวนทั้งหมด 40 คน ที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยทั้ง 2 กลุ่มที่กำหนดไว้ ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน จำนวน 30 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน พิจารณาจากเกณฑ์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) มีสำนึกทางชาติพันธุ์ 2) ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและรับรู้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชน 3) มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมหรือพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา การศึกษานี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

- 1) แนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้กำหนดแนวการสัมภาษณ์ไว้ โดยแบ่งโครงสร้างของการสัมภาษณ์

ยึดตามความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแต่ละส่วนใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการกำหนดแนวการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือนี้ถูกนำไปใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้ 2 วิธีการ ได้แก่ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การวิจัยภาคสนาม ที่เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และไม่มีส่วนร่วม (non – participant observation)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้พบทบทวนมาแล้วในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดทฤษฎีในช่วงก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีเหล่านั้นมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดนำ จากนั้นในระหว่างที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้แนวคิดทฤษฎีอีกครั้งเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามที่ได้เป็นระยะ ๆ โดยทำควบคู่กันกับการเก็บข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปชั่วคราวขึ้นมา ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยมุมมองของคนในวัฒนธรรมนั้น ประกอบกับการใช้หลักเหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Reasoning) เทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับบริบท (Context)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษารวบรวม และการนำเสนอผลการศึกษารวบรวม หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งอย่างละเอียด เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำไปสร้างข้อสรุป และในขั้นสุดท้ายก็นำข้อสรุปที่ได้มาพิจารณาว่าสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในเบื้องต้นหรือไม่ แล้วสรุปตามข้อเท็จจริงที่ได้ และนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะของการเล่าเรื่อง โดยการนำเสนอจะนำเสนออย่างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้นำทางในการศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวยวนตำบลต้นตาล จากการศึกษา พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นมี 2 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านความขัดแย้งไม่ชัดเจนหรือการถูกอคติในความแตกต่าง ปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาระหว่างชาวยวนกับชนกลุ่มอื่นที่มีความแตกต่างกันในด้านอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชน ซึ่งมักเกิดขึ้นระหว่างชาวยวนกับกลุ่มชนที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมเหนือกว่า โดยพบปัญหาย่อย 1 ปัญหา ได้แก่ การถูกเหยียดทางชาติพันธุ์จากการมีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แตกต่าง ซึ่งเกิดขึ้นในการรับรู้ของชาวยวนตั้งแต่วัย พ.ศ. 2468 เป็นต้นมาจนถึงราว พ.ศ. 2537 ปัญหาดังกล่าวนี้พบว่าเป็นปัญหาระหว่างชาวยวนกับชาวไทยสยาม ซึ่งความแตกต่างของพวกเขาปรากฏตัวขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้ปัจจัยภายนอกชุมชนที่เข้ามาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ที่ไหลล้นสู่การรับรู้ของคนนอกชาติพันธุ์นี้ทำให้เกิดการจัดตั้งความสูงกว่าต่ำกว่าทางชาติพันธุ์และการเหยียดทางชาติพันธุ์ขึ้นจากชนนอกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มชนผู้ยึดถือวัฒนธรรมหลักของชาติจากประสบการณ์ของพวกเขาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องราวในอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ยวนในเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับความต่ำต้อย เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐาน ด้อยคุณภาพ ไร้อำนาจความสามารถ ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียความรู้สึกและเกิดอคติหรือความไม่ชอบที่มีต่อชาวยวนตามมา โดยชนนอกกลุ่มชาติพันธุ์ยวนนี้มีการแสดงออกทางคำพูดในเชิงดูถูกหรือด้อยค่าเป็นส่วนใหญ่ (Noiputtha, 1969; Yakul, 2020; Wannakul, 2020; Techo, 2020)

2. ด้านการเห็นต่างหรือการถูกปฏิเสธในความแตกต่าง ปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาระหว่างชาวยวนกับชนกลุ่มอื่นที่มีความแตกต่างกันด้านแนวคิดหรือรูปแบบ โดยพบปัญหาย่อย 1 ปัญหา ได้แก่ การแยกตัวแสดงออกทางกรกระทำอย่างแตกต่างจากกันแบบย่นแย้งในด้านแนวคิดหรือรูปแบบในการนำเสนอ

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านพื้นที่ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในการรับรู้ของชาวยวนตั้งแต่ราว พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา จนถึงราว พ.ศ. 2562 ปัญหาดังกล่าวนี้นับเป็นปัญหาระหว่างชาวยวนที่ต้องการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์แบบดั้งเดิมหรือแนวอนุรักษ์ซึ่งมีการนำเสนออยู่ก่อนแล้ว กับชาวยวนและ/หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่ต้องการนำเสนอความเป็นยวน และ/หรือความเป็นอื่นที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งไม่เน้นการนำเสนอแบบดั้งเดิมหากแต่เน้นแบบสมัยใหม่ที่ขาดการเชื่อมโยงรากเหง้าหรือตัวตนทางชาติพันธุ์และการนำเสนอในลักษณะที่บิดเบือนผิดพลาดจากความเป็นจริงของอัตลักษณ์แห่งกลุ่มชนนั้น ๆ ซึ่งพบเป็นส่วนใหญ่ อันเกิดขึ้นจากการที่ชาวยวนบางส่วนและคนกลุ่มอื่นเหล่านี้สังเกตเห็นหรือได้รับผลกระทบเกี่ยวกับผลประโยชน์ของกลุ่มและ/หรือชุมชนจากการดำเนินการตามแนวอนุรักษ์ของกลุ่มชาวยวน ที่ถูกมองว่าเป็นแนวคิดที่ไม่ตอบสนองหรือสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มคนหลายกลุ่มในขณะนั้นรวมถึงกลุ่มชนชาวยวนเอง ซึ่งเป็นการปิดกั้นผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ โดยกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีการแสดงออกด้วยการออกจากกลุ่มกิจกรรมเดิมที่ดำเนินการตามแนวอนุรักษ์ แล้วจัดตั้งกลุ่มใหม่ ในกิจกรรมลักษณะเดียวกันที่มีการดำเนินการนำเสนออัตลักษณ์ในรูปแบบใหม่ แม้จะรับรู้ถึงความไม่พึงพอใจ การไม่เห็นชอบและการห้ามปรามจากชาวยวนที่ส่งเสริมแนวอนุรักษ์ซึ่งปรากฏขึ้นก่อนหน้าการจัดตั้งกลุ่มใหม่ก็ตาม (Pittayabutr, 2020; Dittakhee, 2020; Chuangprayoon, 2020)

วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการปรับตัวของชาวยวนเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน จากการศึกษา พบว่า ชาวยวนตำบลต้นตาลมีกระบวนการปรับตัว 2 กรณีการปรับตัวตามปัญหาความขัดแย้งและพฤติกรรมปรับตัวที่แสดงออก ซึ่งมีกระบวนการปรับตัวรวม 2 ลักษณะ 4 ขั้นตอน และ 4 แนวทาง ดังนี้

1. การปรับตัวในกรณีที่ไม่มีการขัดแย้งกันโดยตรงชัดเจน หรือในด้านการถูกอคติในความแตกต่าง การปรับตัวในกรณีนี้เป็นการปรับตัวจาก 1 ปัญหาที่เผชิญ ได้แก่ การถูกเหยียดทางชาติพันธุ์จากความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งมีกระบวนการปรับตัวประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 2 แนวทาง โดย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) คิดค้นวิธีการขจัดปัญหา 3) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 4) ทำตามวิธีการที่ตัดสินใจ และ 2 แนวทางที่กลุ่มชนตัดสินใจเลือก โดยทั้ง 2 แนวทางจะถูกปฏิบัติตามลำดับ ซึ่ง 2 แนวทางมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวทางการทำให้เกิดความประทับใจขึ้นในชนกลุ่มอื่น ในแนวทางนี้มีวิธีการที่สำคัญ ได้แก่ การนำอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในช่วงเวลาที่เจริญรุ่งเรืองของกลุ่มชนที่มีการรับรู้ผ่านการสืบค้นทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลหลักฐานเชื่อมโยงความเป็นชาติพันธุ์กับกลุ่มอ้างอิงหวนกลับมาเสนออีกครั้ง ช่วงเวลาปัจจุบัน เพื่อสร้างสถานภาพทางสังคมใหม่อันเป็นที่ยอมรับร่วมมือให้แก่กลุ่มชน โดยดำเนินการควบคู่กับการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่หวนหาในลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้อง กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่วนรวมที่เป็นอยู่หรือดำเนินอยู่ในขณะนั้น โดยเน้นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งบาดหมางระหว่างกลุ่มชน ซึ่งพวกเขามีการเลือกเฉพาะบางด้านบางอย่างและปรับเปลี่ยนบางด้านบางอย่างที่หวนหา โดยไม่ได้เน้นการนำอดีตทั้งหมดคุณค่าอันกลับมาใช้ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็มีการผูกโยงกลุ่มชนเข้ากับสังคมส่วนรวมด้วยการใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนที่บ่งบอกถึงการเป็นพวกพ้องเดียวกัน หรือการเป็นพลเมืองส่วนหนึ่งของชาติเป็นจุดเชื่อมโยงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมส่วนรวมที่ไม่ได้ตัดขาดแยกออกจากกัน (Yakul, 2020; Wannakul, 2020; Techo, 2020)

1.2 แนวทางการทำให้เกิดความมั่นใจขึ้นในชนกลุ่มอื่น ในแนวทางนี้มี 1 วิธีการสำคัญ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์การได้รับรองมาตรฐานหรือการันตีคุณภาพด้านวัฒนธรรม และการได้รับความสนใจจากหน่วยงานในการนำไปเผยแพร่เป็นแบบอย่างหรือแนะนำให้มาเยือน (Yakun, 2020; Wannakul, 2020; Techo, 2020)

2. การปรับตัวในกรณีที่มีการเห็นต่าง หรือในด้านการถูกปฏิเสธในความแตกต่าง การปรับตัวในกรณีนี้เป็นการปรับตัวจาก 1 ปัญหาที่เผชิญ ได้แก่ การแยกตัวแสดงออกทางการกระทำอย่างแตกต่างจากกันแบบยื้อยั้งในด้านแนวคิดหรือรูปแบบในการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านพื้นที่ทางสังคม โดยมีกระบวนการปรับตัวรวม 2 ลักษณะ 4 ขั้นตอน 4 แนวทาง ดังนี้

2.1 ลักษณะที่ 1 ลักษณะเบื้องต้น เน้นการเจรจา หรือกระบวนการปรับตัวหลังเกิดปัญหา ลักษณะนี้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) คิดค้นวิธีการจัดปัญหา 3) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 4) ทำตามวิธีการที่ตัดสินใจ และแนวทางที่ถูกเลือก คือ การเจรจาทันทีหลังเกิดปัญหา

ในแนวทางนี้ชาวยวนจะใช้วิธีการเจรจากับคู่กรณีผ่านคนกลางที่เชื่อใจ พร้อมข้อเสนอที่ให้ประโยชน์ร่วม ซึ่งวิธีการนี้ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 4 หลักการ ที่ใช้ร่วมกันในการเจรจา โดย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การใช้คนกลางในการเจรจา 2) การยื่นข้อเสนอ สำหรับหลักการเจรจา 4 ประการ คือ 1) การเข้าใจจุดยืน มุมมอง และเหตุผล ของคู่กรณี 2) การยอมรับสถานะของคู่กรณี 3) การเจรจาอย่างสุภาพและเปิดเผย 4) การให้ความสำคัญกับการได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Pittayabutr, 2020; Dittakhee, 2020; Chuangprayoon, 2020)

2.2 ลักษณะที่ 2 ลักษณะเน้นการกระทำหรือการปฏิบัติ หรือกระบวนการปรับตัวหลังการปรับตัวในกระบวนการปรับตัวก่อนหน้าไม่ประสบความสำเร็จ ลักษณะนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) คิดค้นวิธีการจัดปัญหา 2) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 3) ทำตามวิธีการที่ตัดสินใจ และ 4 แนวทางที่ถูกเลือก โดย 3 แนวทางแรกชาวยวนมีการปฏิบัติควบรวมพร้อมกันในขั้นตอนเดียว จากนั้นจะปฏิบัติในแนวทางที่ 4 ต่อมา ซึ่งได้แก่ การเจรจาทันทีหลังเกิดปัญหาที่กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น สำหรับ 3 แนวทางแรกนี้มีรายละเอียดดังนี้

(1) แนวทางการทำให้เกิดความประทับใจในความแตกต่างที่เป็นปัญหา ในแนวทางนี้ชาวยวนจะใช้วิธีการสร้างใหม่ของตัวตนและอัตลักษณ์ของความแตกต่างที่เผชิญปัญหาที่เป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิมในแบบก้าวหน้า หรือการพัฒนาให้มีความแปลกใหม่หลากหลายขึ้นในลักษณะที่สอดคล้องสัมพันธ์กับคู่กรณีและบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมโดยรวมภายนอกกลุ่มชนที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้นในเชิงเปลือกนอก ได้แก่ รูปแบบ ลักษณะ หน้าตา โดยไม่ทิ้งรากหรืออัตลักษณ์ดั้งเดิม (Pittayabutr, 2020; Dittakhee, 2020; Chuangprayoon, 2020)

(2) แนวทางการทำให้เกิดความเชื่อใจในคนที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างที่เป็นปัญหา ในแนวทางนี้ชาวยวนจะใช้วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมบนหลักคุณธรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับความคาดหวังหรือความต้องการของคู่กรณี และความต้องการของสังคมหรือบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมโดยรวมภายนอกกลุ่มชนที่กำลังดำเนินอยู่ โดยพัฒนาจากกิจกรรมของกลุ่มชน ซึ่งคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมที่มีนัยสะท้อนหรือส่งเสริมให้เห็นถึงการมีหลักคุณธรรมที่พวกเขาขาดพล่ง รวมถึงเอื้อต่อการดำเนินการให้มีหลักคุณธรรมที่ขาดพล่งนั้น ๆ เติบโตขึ้น มาพัฒนาเป็นกิจกรรมเพื่อสังคมของกลุ่มชน (Pittayabutr, 2020; Dittakhee, 2020; Chuangprayoon, 2020)

(3) การทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและผลประโยชน์ของความแตกต่างที่เป็นปัญหา ในแนวทางนี้ชาวยวนจะใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการได้รับรองมาตรฐานหรือการันตีคุณภาพในผลงานที่กลุ่มได้นำเสนอ โดยดำเนินการควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับแบบภาพรวมและแบบรายบุคคลจากการเป็นส่วนหนึ่งของความแตกต่าง (Pittayabutr, 2020; Dittakhee, 2020; Chuangprayoon, 2020)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่องความร่วมมือและการปรับตัวบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวยวน ตำบลต้นตาลเป็นการศึกษาที่มุ่งทำความเข้าใจปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันบนความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน ข้อค้นพบจากการศึกษานี้ที่สำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนจากปัญหาความขัดแย้งในด้านการถูกอคติในความแตกต่างนั้นสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นได้จากการปรับตัวในแบบโยหาอดีตหรือถวิลหาอดีตที่กลุ่มคนมีความภาคภูมิใจเพื่อสร้างตำแหน่งแห่งที่ใหม่ที่มีอำนาจต่อรองภายใต้บริบทหรือการปฏิสัมพันธ์โดยไม่จำเป็นต้องเป็นอดีตที่มีประสบการณ์ตรงและไม่ใช้การหวนหาอดีตแบบสุดโต่งหรือนำมาใช้ทั้งชุดคุณค่า หากแต่ต้องมีการเลือกบางด้านบางอย่างและการปรับเปลี่ยนบางด้านบางอย่างที่หวนหาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมภายนอกกลุ่มคนขณะเดียวกันก็ไม่มองข้ามความเหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มคนตนที่ดำรงอยู่ ที่ต้องทำควบคู่กับการปรับตัวในแบบบูรณาการทางวัฒนธรรมร่วมด้วยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมและการยอมรับจากคู่อริหรือคนกลุ่มอื่น รวมถึงสังคมส่วนรวม โดยการบูรณาการเชิงประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างการยอมรับร่วมมือระหว่างกลุ่มคนได้นอกเหนือจากการบูรณาการเชิงบรรทัดฐาน ค่านิยม และเชิงหน้าที่ความสำคัญสำหรับ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนจากปัญหาความขัดแย้งในด้านการเห็นต่างหรือการถูกปฏิเสธในความแตกต่างนั้นสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นได้จากการปรับตัวในแบบบูรณาการด้วยการกระทำหรือปฏิบัติให้มีหรือเกิดกลไกด้านบรรทัดฐาน ค่านิยม หน้าที่ความสำคัญที่มีร่วมกันกับสังคมภายนอกกลุ่มคนจากการสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มคนให้เกิดขึ้น หรือการใช้ความเป็นตัวตนของกลุ่มคนสะท้อนการมีกลไกร่วมเหล่านั้นออกมาผ่านการกระทำหรือการปฏิบัติ ในที่นี้ผู้วิจัยเรียกว่าการบูรณาการแบบเปลือกนอกที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์อย่างสอดคล้องแบบก้าวหน้ากับบริบทหรือการปฏิสัมพันธ์ที่พัฒนาบนรากฐานทางวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์แห่งตนในลักษณะต่อยอดเชื่อมโยงจากรากฐานเดิมนั้น ๆ ที่มีอย่างไม่มีทิ้งรากฐานเดิมโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการหาหรือสร้างจุดร่วมเพื่อเป็นกลไกเชื่อมโยงที่เหมือนกันอย่างสมบูรณ์แบบเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความขัดแย้งไม่ชัดเจนหรือการถูกอคติในความแตกต่าง โดยพบปัญหาย่อย 1 ปัญหา คือ การถูกเหยียดทางชาติพันธุ์จากการมีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แตกต่าง ซึ่งเกิดขึ้นทั้งนี้เป็นเพราะความแตกต่างของชาวยวนที่ปรากฏโผล่พ้นออกมาให้เห็นจากการปรับตัวที่ไม่ดีพอหรือไม่เหมาะสมภายใต้บริบทหรือการปฏิสัมพันธ์ที่พวกเขาเข้าไปเกี่ยวข้อง จนเกิดปัญหาการถูกเหยียดทางชาติพันธุ์ขึ้นจากการถูกมองว่าเป็นพวกต่ำต้อย เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐาน ต้อยคุณภาพ ไร้อำนาจ ไร้ความสามารถกว่า ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาดังกล่าว อันได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ (1) นโยบายชาตินิยม ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม (2481-2487) (2) นโยบายการศึกษา ที่ให้คุณค่าความเป็นไทยมากกว่าความเป็นอื่นผ่านการบังคับด้วยหลักสูตรเนื้อหาจากแกนกลางตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2440 เป็นต้นมา ปัจจัยภายในชุมชน คือ (1) การขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางชาติพันธุ์ที่ถูกต้องชัดเจนภายใต้การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่ม (2) ความเป็นชายขอบทางวัฒนธรรมภายใต้การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่ม ขณะที่ปัญหาอีกด้านที่พบ ได้แก่ ด้านการเห็นต่างหรือการถูกปฏิเสธในความแตกต่าง โดยพบปัญหาย่อย 1 ปัญหา คือ การแยกตัวแสดงออกทางการกระทำอย่างแตกต่างจากกันแบบยัอนแย้งในด้านแนวคิดหรือรูปแบบในการนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติ

พันธ์ผ่านพื้นที่ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นทั้งนี้เป็นเพราะการมองจากคนต่างกลุ่มว่าแนวคิดเดิมในการนำเสนอ โดยเฉพาะในแนวอนุรักษ์ เป็นแนวคิดที่ไม่ตอบสนองหรือสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้ามา มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มคนต่าง ๆ หลายกลุ่มในขณะนั้นรวมถึงกลุ่มชนชาวยวนเอง เป็นการปิดกั้นผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ที่ควรจะได้รับ ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม จากหลายภาคส่วน (2) การแสดงออกซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของชนกลุ่มต่าง ๆ (3) นโยบายด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งเสริมการนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสินค้าและบริการ ในสมัยรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร (2544 - 2549) (4) นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ปัจจัยภายในชุมชน คือ (1) ความไม่เท่าเทียมภายใต้แนวคิดเดิมในด้านสิทธิการแสดงออกทางวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอำนาจ (2) ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้นหรือความไม่เพียงพอด้านรายได้จากการนำเสนอตามแนวคิดเดิม ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ Mililken, and Martins (1996) และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ Barth (1969) รวมถึงสอดคล้องกับงานศึกษาของ Adsakul (2008) ที่ได้กล่าวถึง การเลือกปฏิบัติว่าเป็นข้อขัดแย้งลักษณะย่อยหนึ่งที่พบในความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนซึ่งไม่ใช่ข้อขัดแย้งในเชิงขัดขวาง ต่อต้าน อีกฝ่ายอย่างเปิดเผย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาของ Knouse (2008) และ Milliken, and Martins (1996) ที่กล่าวในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ชาวยวนมีกระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือในกรณี ปัญหาด้านการถูกอคติในความแตกต่างที่เน้นการปรับตัวในทิศทางตรงกันข้ามกับคู่กรณีหรือการปรับตัวตนทางชาติพันธุ์ ซึ่งไม่มีการรับเอาของฝ่ายตรงข้ามเข้ามา แต่เน้นการปรับให้ตนเองดีขึ้นด้วยการนำอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในช่วงเวลาที่เจริญรุ่งเรืองของกลุ่มชนที่มีการรับรู้ผ่านการสืบค้นทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลหลักฐานที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอ้างอิงหวนกลับมาแนะนำเสนออีกครั้ง ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน โดยดำเนินการควบคู่กับการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ที่หวนหาในลักษณะที่เหมาะสม สอดคล้อง กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่วนรวมที่เป็นอยู่ในขณะนั้นโดยเน้นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งบาดหมางระหว่างกลุ่มชน ซึ่งพวกเขา มีการเลือกเฉพาะบางด้านบางอย่างและปรับเปลี่ยนบางด้านบางอย่างที่หวนหา โดยไม่ได้เน้นการนำอดีต ทั้งชุดคุณค่านี้กลับมาใช้ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็มีการผูกโยงกลุ่มชนเข้ากับสังคมส่วนรวมด้วยการใช้ข้อมูล เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกถึงการเป็นพวกพ้องเดียวกันเป็นจุดเชื่อมโยงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่วนรวมที่ไม่ได้ตัดขาดแตกแยก (ในแนวทางที่ 1) และด้วยการประชาสัมพันธ์การได้รับรองมาตรฐานหรือ การันตีคุณภาพด้านวัฒนธรรม และการได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่าง ๆ (ในแนวทางที่ 2) กระบวนการปรับตัวดังกล่าวนี้เกิดขึ้นทั้งนี้เป็นเพราะผลกระทบเชิงลบของปัญหาที่ชาวยวนได้รับ อันได้แก่ (1) การขาดความภาคภูมิใจ ไร้ศักดิ์ศรีหรือไร้ตัวตนทางสังคม (2) การไม่กล้าเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยสยาม (3) การสูญเสียโอกาสที่จะเกิดการพัฒนาหรือเจริญก้าวหน้า (4) การละทิ้งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งก่อให้เกิดผลพวงตามมาคือการเสียระเบียบภายในกลุ่มชน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับตัว เพื่อสร้างการยอมรับร่วมมือหรือความปรองดองกับคนกลุ่มอื่น ประกอบกับผลกระทบเชิงลบของปัญหา ที่กล่าวถึงข้างต้น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหานี้ อันได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ (1) นโยบายชาตินิยม (2) นโยบายการศึกษา ปัจจัยภายใน คือ (1) การขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางชาติพันธุ์ ที่ถูกต้องชัดเจนภายใต้การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่ม (2) ความเป็นชายขอบทางวัฒนธรรมภายใต้การปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่ม และรวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจำเป็นต้องดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชน อันได้แก่ (1) ความเป็นชายขอบในความเป็นอื่น (2) การขาดความเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกันและระเบียบทางสังคมภายในกลุ่มชนเมื่อเป็นอื่น ที่ต่างส่งผลต่อการเลือกปรับตัวในลักษณะดังกล่าว ที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับคนกลุ่มอื่นบนหลักการให้ความสำคัญหรือการเคารพในความแตกต่าง

ผลการวิจัยในกรณีกระบวนการปรับตัวจากปัญหาด้านการถูกอคติในความแตกต่างนี้ พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวแบบบูรณาการทางวัฒนธรรมของ Olsen (1968) อย่างไรก็ตามผลการศึกษามีบางประเด็นเพิ่มเติมที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวที่ได้กล่าวไว้ โดยพบว่า การบูรณาการเชิงประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างความร่วมมือหรือการเป็นระบบหนึ่งเดียวให้เกิดขึ้นได้ นอกเหนือจากการบูรณาการด้วยเครื่องมือหรือกลไกอื่น ๆ ตามแนวคิดที่นักคิดนักวิชาการในอดีตได้นำเสนอไว้ และผลการวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาไม่ค่อยกล่าวถึง นอกจากนั้นการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการโยกหาอดีตหรือถวิลหาอดีต ของ Kelly (1986) และ Matsuda (1996) อันเป็นทิศทางหนึ่งของการปรับตัวแห่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามการศึกษามีบางประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวที่กล่าวไว้ เนื่องจากชาวยวนไม่ได้มีการปรับตัวแบบหวนหาอดีตทั้งหมดหรือเน้นการหวนหาอดีตเพียงเท่านั้นเพื่อสร้างตำแหน่งแห่งที่ใหม่ให้กับตนในปัจจุบัน หากแต่พวกเขามีการเลือกบางด้านบางอย่างและปรับเปลี่ยนบางด้านบางอย่างที่หวนหาอย่างเหมาะสมกับบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมภายนอกกลุ่มชน ขณะเดียวกันก็ไม่มองข้ามความเหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของพวกเขาที่ดำรงอยู่ นอกเหนือจากนั้นยังพบประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวอีก เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตที่ชาวยวนเลือกกลับไปหวนหาที่นั่นไม่ได้เกิดขึ้นจากการรับรู้ในอดีต ณ ขณะที่ตำแหน่งแห่งที่อันมีคุณค่าซึ่งถวิลหาที่ปรากฏ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์นั้น แต่เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ในปัจจุบันจากการสืบค้นเพื่อยืนยันตัวตนชาติพันธุ์ที่คลุมเครือ จนปรากฏคุณค่าในอดีตที่กลุ่มชนมีและต่างให้ความหมายความสำคัญร่วมกัน

สำหรับกระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือในกรณีปัญหาด้านการถูกเห็นต่างนั้น พบว่า ชาวยวนมีกระบวนการปรับตัวที่เน้นการปรับตัวในทิศทางคล้อยตามคู่กรณีโดยมีการหาหรือสร้างจุดร่วมกันระหว่าง 2 ฝ่าย ด้วยการใช้คนกลางในการเจรจาที่แต่ละฝ่ายเชื่อใจได้ และการยื่นข้อเสนอที่ให้ประโยชน์ร่วมกันแก่อีกฝ่ายที่มาพร้อมกับเงื่อนไขที่มีความเป็นธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียม ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายหรือความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย (ในลักษณะที่ 1) และด้วยการสร้างใหม่ของตัวตนและอัตลักษณ์ของความแตกต่างที่เผชิญปัญหาให้ดีกว่าเดิมในแบบก้าวหน้าหรือพัฒนาให้มีความแปลกใหม่ หลากหลายขึ้น ในลักษณะที่สอดคล้องสัมพันธ์กับคู่กรณีและบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมโดยรวมภายนอกกลุ่มชนในเชิงเปลือกนอกโดยไม่ทิ้งรากเหง้าหรืออัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชน (ในแนวทางที่ 1), รวมถึงด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมบนหลักคุณธรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของคู่กรณีและกระแสสังคมหรือบริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมโดยรวมภายนอกกลุ่มชน โดยพัฒนาจากกิจกรรมของกลุ่มชนที่มีนัยสะท้อนหรือส่งเสริมให้เห็นถึงการมีหลักคุณธรรมที่พวกเขาขาดพล่ง (ในแนวทางที่ 2), และด้วยการประชาสัมพันธ์การได้รับรองมาตรฐานหรือการันตีคุณภาพในผลงานที่กลุ่มได้นำเสนอ โดยดำเนินการควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ผลประโยชน์ที่กลุ่มได้รับจากการเป็นส่วนหนึ่งของความแตกต่าง (ในแนวทางที่ 3) (3 แนวทางปรากฏในลักษณะที่ 2) กระบวนการปรับตัวดังกล่าวนี้เกิดขึ้นทั้งนี้เพราะผลกระทบเชิงลบของปัญหาที่ชาวยวนได้รับอันได้แก่ (1) คุณภาพของผลงานลดลง (2) ความเข้าใจผิดในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนของคนนอก (3) การละทิ้งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนรากเหง้าดั้งเดิมบางด้านบางอย่างของกลุ่มชนที่ถูกมองว่าปิดกั้นโอกาสทางเศรษฐกิจ (4) คำวิจารณ์จากคนนอก (5) การแยกตัวออกจากกลุ่มของสมาชิกที่มีจำนวนมากขึ้น (6) การสูญเสียทรัพยากรของกลุ่มจากการแอบอิงใช้ทรัพยากรร่วม (7) ความไม่เท่าเทียมด้านรายจ่าย การสูญเสียผลประโยชน์และการพัฒนาของกลุ่ม เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อสร้างการยอมรับ

ร่วมมือหรือความปรองดองกับคนกลุ่มอื่น ประกอบกับผลกระทบเชิงลบของปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปัญหา อันได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมจากหลายภาคส่วน (2) การแสดงออกซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของชนกลุ่มต่าง ๆ (3) นโยบายด้านเศรษฐกิจ (4) นักท่องเที่ยวที่มาเยือน ปัจจัยภายในชุมชน คือ (1) ความไม่เท่าเทียมภายใต้แนวคิดเดิมในด้านสิทธิการแสดงออกทางวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอำนาจ (2) ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้นหรือความไม่เพียงพอด้านรายได้จากการนำเสนอตามแนวคิดเดิม รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจำเป็นต้องดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่ม อันได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน คือ (1) ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปัจจัยภายในชุมชน คือ (1) ความเป็นชายขอบในความเป็นอื่น (2) การขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและระเบียบทางสังคมภายในกลุ่มชนเมื่อเป็นอื่น ที่ต่างส่งผลต่อการเลือกปรับตัวของชาวยวนในลักษณะดังกล่าวที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับคนกลุ่มอื่นบนหลักการให้ความสำคัญหรือการเคารพในความแตกต่าง

ผลการวิจัยในกรณีกระบวนการปรับตัวจากปัญหาด้านการเห็นต่างนี้ที่ปรากฏในลักษณะที่ 1 นั้น สอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวแบบบูรณาการทางวัฒนธรรมของ Olsen (1968) ขณะที่กระบวนการปรับตัวที่ปรากฏในลักษณะที่ 2 นั้น ก็พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ Barth (1969) ร่วมด้วย ซึ่งการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์อย่างสอดคล้องกับบริบทหรือการปฏิสัมพันธ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการบูรณาการให้เกิดขึ้นที่มาจากพัฒนาบวรฐานทางวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์แห่งตนในลักษณะต่อยอดเชื่อมโยงจากรากฐานเดิมนั้น ๆ ที่มี จนเกิดเป็นจุดร่วมกับสังคมส่วนรวมในด้านนั้น ๆ ที่สะท้อนออกมาให้เห็นผ่านผลงานและการกระทำต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการสร้างสิ่งใหม่ในแบบรับเข้าหรือคล้อยตามอย่างเดียวจนเกิดความเหมือนกับอีกฝ่ายแบบสมบูรณ์ในจุดร่วมนั้น ๆ หรือการหาจุดร่วมกันจากสิ่งที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ซึ่งนักคิดนักวิชาการในอดีตไม่ได้กล่าวเน้นย้ำไว้และผลการวิจัยที่ผ่านมาไม่ค่อยได้กล่าวถึง

สรุป

ชาวยวนแห่งตำบลต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้บริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งดำเนินไปภายใต้การปรับตัวที่สอดคล้องกับบริบทและการปฏิสัมพันธ์ที่พวกเขาเผชิญอยู่เสมอ แต่การปรับตัวภายใต้บริบทและการปฏิสัมพันธ์กับชนต่างกลุ่มเหล่านั้นก็ไม่ได้สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้เสมอไปจากความแตกต่างหลากหลายที่ปรากฏไหลพันออกมาให้เห็น อันเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มชนที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความขัดแย้ง ก่อเกิดเป็นผลกระทบเชิงลบที่พวกเขาชาวยวนได้รับร่วมกันนานาประการตามมา อันล้วนมีผลต่อการดำรงอยู่และดำเนินไปของพวกเขาภายใต้บริบทดังกล่าวที่ต่างเกี่ยวข้องต่อความเป็นไปของพวกเขาในทุกขณะ และเป็นผลให้พวกเขาเล็งเห็นถึงความสำคัญของความเป็นชาติพันธุ์และความจำเป็นต้องดำรงความเป็นชาติพันธุ์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากกลุ่มชนเพื่อสร้างทางเลือกทางรอดในการดำรงอยู่ให้กับพวกเขาภายใต้บริบทดังกล่าวได้อย่างเป็นที่ยอมรับ มีความมั่นคง และยั่งยืน ซึ่งการได้รับผลกระทบเชิงลบต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชนจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ชาวยวนเกิดการปรับตัวเพื่อสร้างการยอมรับร่วมมือกับคนกลุ่มอื่น ขณะเดียวกันผลกระทบเชิงลบจากปัญหา รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดปัญหาเชิงความขัดแย้งทั้ง 2 ด้าน และรวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อความจำเป็นต้องดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยวนรากเหง้าดั้งเดิมนั้น ก็ต่างล้วนมีอิทธิพลต่อการเลือกปรับตัวในลักษณะที่มุ่งเน้นการสร้างการยอมรับร่วมมือบนหลักการให้ความสำคัญหรือการเคารพความแตกต่างระหว่างกลุ่มคน ซึ่งชาวยวนมีการปรับตัวที่พยายาม

จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจนสามารถสร้างการยอมรับร่วมมือจากคนกลุ่มอื่นบนความแตกต่างระหว่างกันได้สำเร็จโดยที่พวกเขาสามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนให้อยู่รอดได้อย่างไม่สร้างความเสียหายทำลาย รุกราน ต่อความแตกต่างของคนกลุ่มอื่น ด้วยการปรับตัวที่เน้นกระบวนการปรับตัวในแบบหวนหวาดดีอันภาคภูมิใจของกลุ่มชนในสมัยความเป็นยวนรุ่งเรืองเพื่อสร้างตำแหน่งแห่งที่ใหม่อันเป็นที่ยอมรับและมีอำนาจต่อรองให้กับพวกตนให้ได้มีที่ยืนในสังคมที่มุ่งจัดปัญหาด้านการถูกอคติในความแตกต่าง และด้วยกระบวนการปรับตัวแบบก้าวหน้าหรือพัฒนาตัวตนของกลุ่มชนที่ไม่ทิ้งรากเหง้าเดิมเพื่อการบูรณาการเชิงเปลือยนอกกับสังคมภายนอกให้เกิดการยอมรับร่วมมือขึ้นที่มุ่งจัดปัญหาด้านการถูกเห็นต่างหรือปฏิเสธในความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการถูกอคติในความแตกต่าง และด้านการถูกเห็นต่างในความแตกต่าง อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและนอกกลุ่มชนที่มีอิทธิพล ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐภายใต้กระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและ/หรือ ดูแลส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แก่ กรมการปกครอง กรมพัฒนาชุมชน และกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจปัญหาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการเกิดปัญหาความขัดแย้งในด้านนั้น ๆ เพื่อดำเนินการวางแผน จัดทำแผน หรือเสนอแนะนโยบายแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเหมาะสม

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า กระบวนการปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือบนความแตกต่างในกรณีปัญหาด้านการถูกอคติในความแตกต่าง ชาวยวนเน้นกระบวนการแบบหวนหวาดดีอันภาคภูมิใจของกลุ่มชน ขณะที่กระบวนการปรับตัวในกรณีปัญหาด้านการถูกเห็นต่าง ชาวยวนเน้นกระบวนการแบบก้าวหน้าหรือการพัฒนาตัวตนของกลุ่มชนที่ไม่ทิ้งรากเหง้าเดิม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งกล่าวถึงข้างต้นควรนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการส่งเสริมให้คู่กรณีมีการปรับตัวที่สงวนจุดต่างหรือสร้างความแตกต่างแห่งตนโดยใช้ชุดประสบการณ์ที่มีคุณค่าในอดีตมานำเสนอสู่พื้นที่ทางสังคม และการสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มชนเพื่อสร้างจุดร่วมกับชนกลุ่มอื่นที่พัฒนาขึ้นบนตัวตนรากฐานเดิมที่มีโดยไม่จำเป็นต้องทิ้งจุดต่างหรือความเป็นตัวตนไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัญหาความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อเข้าถึงความจริงในกระบวนการสร้างความร่วมมือบนความแตกต่างได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้ความขัดแย้งในระดับไม่ชัดเจนหรือในระดับต่ำ ไม่ถูกพัฒนายกระดับไปสู่ความขัดแย้งในระดับชัดเจนหรือในระดับรุนแรง ซึ่งจะทำให้ได้คำตอบ แนวทาง ที่ช่วยลดหรือป้องกันความขัดแย้งในระดับรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็นปัญหาความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ที่กลุ่มชนต่าง ๆ เผชิญอยู่ในปัจจุบันขณะนี้ ไม่ใช่การสืบย้อนทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างทางเลือกทางรอดแก่พวกเขาให้หลุดพ้นจากปัญหาในมิติใหม่ที่ปัญหานั้นยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือค้นพบทางออกของปัญหา

References

- Adsakul, S. (2008). *Ethnic Studies*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Bacouel-Jentjens, S., & Christiansen, L. C. (2016). *Diversity Management in Denmark and France: A Comparative Approach*. (Research Report). Massachusetts: Mit Press.
- Barth, F. (1998). *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*. Illinois: Waveland Press.
- Chuangprayoon, U. (2020). Villager. *Interview*. July, 28.
- Dittakhlee, K. (2020). Community Leader (Local Philosopher). *Interview*. June, 10.
- Kasemanee, C., Rattanakrajangsri, K., Awungchi Chimre, K., & Wongnithisathaporn, T. (2020). *Research Exploring the Situation and Policies of Indigenous Peoples and Ethnic Groups*. (Research Report). Bangkok: Queen Sirindhorn Anthropology Center.
- Kelly, W. W. (1986). Rationalization and Nostalgia: Cultural Dynamics of New Middle-Class Japan. *American Ethnologist*, 13(4), 603-618.
- Knouse, S. B. (2008). *Issues in Diversity Management*. United States: Defense Equal Opportunity Management Institute Directorate of Research.
- Matsuda, M. K. (1996). *The Memory of the Modern*. USA: Oxford University Press.
- Milliken, F. J., & Martins, L. L. (1996). Searching for Common Threads: Understanding the Multiple Effects of Diversity in Organization. *Academy of Management Review*, 21(2), 402-433.
- Noiputtha, P. (1969). *Narrative*. N.P.: n.p.
- Olsen, M. E. (1968). *The Process of Social Organization*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Panjor, R. (2020). *Politics of Southern Border Conflict: Understanding the Changes in 15 Years of Violence*. Bangkok: Office of the Science, Research and Innovation Promotion Board.
- Pittayabutr, K. (2020). Community Leader (Local Philosopher). *Interview*. June, 18.
- Sirinupong, T., & Kanchanathivat, P. (2020). *Heart of the Land, Land in the Heart of the Karen, Kaeng Krachan*. Bangkok: Cross Cultural Foundation.
- Sirisakdamkeng, P. (2018). *Fighting Movements in the Three Southern Border Provinces: Non-Violent Fighter*. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Center (Public Organization).
- Techo, P. (2020). Villager. *Interview*. July, 3.
- Thomas, K. M., Mack, D. A., & Montagliani, A. (2020). The Arguments Against Diversity. In M. S. Stockdale & F. J. Crosby (Eds.). *The Management of Workplace Diversity* (pp. 31-52). Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Wannakul, S. (2020). Community Leader (Local Philosopher). *Interview*. June, 7.
- Wrench, J. (2014). Diversity Management. In *Routledge International Handbook of Diversity Studies* (pp. 254-262). UK: Routledge.
- Yakul, S. (2020). Community Leader (Local Philosopher). *Interview*. June, 2.